

יהושע, ששכר את פחם מלמעלה. ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי. ויבן משה מזבח - פנגד אותו שלמעלה. ויקרא שמו - אותו משה (אותו מזבח) - ה' נסי. מה זה ה' נסי? משום שנקם את נקמת אותו רשם הקדוש של ישראל. ומאותו הזמן נקרא חרב נקמת נקם ברית.

רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח, מזבח לכפר עליהם. ויקרא שמו, של מי? אמר רבי חייא, שמו של אותו מזבח. ה' נסי, כמו שנאמר ושם נסהו. והכל דבר אחד, על שישאל נפרעו והתגלה אותו אור ברית הרשם הקדוש. מכאן למדנו, שכיון שנמול בנו של אדם והתגלה בו הרשם הקדוש של הברית, הוא נקרא מזבח לכפר עליו, ומה שמו? ה' נסי.

כמו זה יעקב בנה מזבח, שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. למי? לאותו מקום שנקרא מזבח. ומה שמו? אל אלהי ישראל.

אמר רבי יוסי, מה שכתוב (שמות כד) ויראו את אלהי ישראל וגו', וכי מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא, והרי כתוב (שם לג) כי לא יראני האדם וחי, וכאן אמר ויראו? אלא שהתגלתה עליהם הקשת בגונים מאירים. וכך שנינו, כל מי שמסתכל בקשת, כמי שמסתכל בשכינה, ואסור להסתכל בשכינה.

ועל זה אסור לאדם להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שפורשים ידיהם. אסור להסתכל בקשת. איזו קשת? אמר רבי אבא, בקשת סתם. אמר לו, מה זה בקשת סתם? אמר לו, בקשת שלמעלה, ובקשת שלמטה.

ויחלש יהושע, דתבר חילא דלהון מלעילא. ויבן משה מזבח ויקרא שמו יי' נסי. (שמות יז) ויבן משה מזבח, לקבל ההוא דלעילא. ויקרא שמו ההוא משה (ג"א דההוא מזבח) יי' נסי. מאי יי' נסי. בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא (ד"ט ט"ו) נדישא דישאל דישאל, ומההוא זמנא אתקרי, חרב נוקמת נקם ברית.

רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח, לכפרא עלייהו. ויקרא שמו. שמו דמאן. אמר רבי חייא שמייה דמדבחה ההוא. יי' נסי: כמה דאת אמר, ושם נסהו. וכלא מלה חד, על דאתפרעו ישראל, ואתגלייא ההוא את קיימא, רשימא קדישא. מכאן אוליפנא, דכיון דאתגזר בריה דבר נש, ואתגלייא ביה את רשימא קדישא קיימא, ההוא אקרי מזבח לכפרא עליה. ומה שמייה. יי' נסי.

בגוונא דא יעקב, בנה מדבחה, דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. למאן. לההוא אתר דאקרי מזבח. ומאן שמייה. אל אלהי ישראל.

אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, (שמות כד) ויראו את אלהי ישראל וגו'. וכי מאן יכיל למחמי ליה לקודשא בריה הוא, והא כתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. והכא אמר ויראו אלא דאתגלייא קשת עליהו בגוונין נהירין, והכי תנינן, כל מאן דאסתפל בקשת, כמאן דמסתפל בשכינה, ולאסתפל בשכינתא אסיר.

ועל דא, אסיר ליה לאיניש, לאסתפל באצבעיהו דכהני, בשעתא דפרסי ידיהו. אסור לאסתפל בקשת. מאן קשת. אמר רבי אבא, בקשת סתם אמר ליה מאי בקשת סתם אמר ליה בקשת דלעילא, ובקשת דלתתא.

בְּקִשְׁתָּ שְׁלֹמֶעֱלָה, בְּגוֹנוּיָהּ. שְׁכַל מִי שֶׁמִּסְתַּפֵּל בְּגוֹנוּיָהּ, כְּאִלוּ מִסְתַּפֵּל בְּמִקוֹם עֲלִיזוֹן, וְאִסוּר לְהִסְתַּפֵּל בוֹ, שְׁלֵא יַעֲשֶׂה קְלוֹן בְּשִׂכְנֵיהָ. קִשְׁתָּ שְׁלֹמֶטָה מֵהִיא? אוֹתוֹ אוֹת הַבְּרִית שֶׁנֶּרְשַׁם בְּאָדָם, שֶׁל מִי שֶׁמִּסְתַּפֵּל בוֹ, עוֹשֶׂה קְלוֹן לְמַעֲלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֶּף, הֲרֵי פְתוּב (בראשית כד) שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי, שֶׁהִיָּה מְשַׁבֵּעַ אוֹתוֹ בְּאוֹת הַהֵן. אָמַר לוֹ, הִנֵּחַ לְאַבּוֹת הָעוֹלָם, שְׂאִינָם כְּשֶׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. וְעוֹד, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי פְתוּב, וְלֹא כְּתוּב רָאָה תַּחַת יָרְכִי. לָכֵן אִסוּר לְהִסְתַּפֵּל בְּקִשְׁתָּ סֵתָם, כְּמוֹ שֶׁשֶׁנִּינוּ.

רַמְדֵנוּ, וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִתְגַּלְתָּה עֲלֵיהֶם הַקִּשְׁתָּ בְּגוֹנִים הַיְפִים מְאִירִים, לוֹהֵטִים לְכָל עֶבֶר, מִשְׁמַע שֶׁפְתוּב וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּתוּב וַיִּרְאוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹר הַמְּנוֹרָה שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וּמָה הוּא? אוֹתוֹ שֶׁנֶּקְרָא נֶעֱר, שֶׁמִּשְׁמַשׁ אֶת הַשְּׂכִינָה בְּמִקְדָּשׁ, וְלָכֵן "אֶת" דְּיוֹקָא.

וְתַחַת רַגְלֵיו כְּמַעֲשֶׂה לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר, שֶׁנֶּרְשַׁם בוֹ תַּחַת מְקוֹמוֹ לְבִנָּה אַחַת מְאוֹתָם לְבָנִים שֶׁהִיוּ בּוֹנִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁשֶׁנִּינוּ, אֲשֶׁר אַחַת הוֹלִידָה בְּמִצְרַיִם, וְהִיוּ בָּאִים שָׂרֵי פְרָעָה, וְהַכְּנִיסָה אוֹתוֹ בְּלְבָנָה אַחַת, וּכְּאִם פֶּסֶד וְאָחִז אוֹתוֹ, וְנֶרְשַׁם תַּחַת רַגְלֵי הַשְּׂכִינָה, וְעוֹמֵד לְפָנָיו, עַד שֶׁנֶּשְׂרַף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֶטָה, שֶׁכְּתוּב (איכה ה) וְלֹא זָכַר הָדָם רַגְלָיו.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר - אוֹר הַסְּפִיר, מִפְתַּחוֹת יַיִן הַרְקָח חֲקוּקִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל מַעֲלָה שְׁלוֹהֵטִים לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם עֶבְרִים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה נד) וַיִּסְדַּתִּיךָ בַּסְּפִירִים. וַיִּכְעַצְם

בְּקִשְׁתָּ דְלַעֲיָלָא, בְּגוֹנוּוֹי. דְּכָל מָאן דִּי־סִתְפַּל בְּגוֹנוּוֹי, כְּאִילוּ אִסְתַּפֵּל בְּאַתְרֵי דְלַעֲיָלָא, וְאִסוּר לְאִסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, דְּלֹא יַעֲבִיד קְלָנָא בְּשִׂכְנֵינָתָא. קִשְׁתָּ דְלַתְתָּא מָאִי הִיא. הִיא אוֹת קְרִימָא, דְּאִתְרָשִׁים בֵּיהּ בְּבַר נֶשׁ, דְּכָל מָאן דִּי־סִתְפַּל בֵּיהּ, עֲבִיד קְלָנָא לְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי וְהָכֵתִיב (בראשית כד) שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי, דְּהוּא אוֹמֵי לִיהּ בְּהֵאִי אֶת. אָמַר לִיהּ, אֲנַח לְהוּ לְאַבְהֵן דְּעֲלָמָא, דְּלִית אֵינוֹן כְּשֶׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא. וְעוֹד, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב רָאָה תַּחַת יָרְכִי, בְּגִין כֶּף אִסוּר לְאִסְתַּפְּלָא בְּקִשְׁתָּ סֵתָם, כְּמָה דְתַנִּינוּ.

תַּאנָּא, וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְגַּלְיָא קִשְׁתָּ עֲלֵיהוּ, בְּגוֹנוּוֹן שְׁפִירִין נְהִירִין, מְלַהֲטֵן לְכָל עֶבֶר, מִשְׁמַע דְּכְתִיב, אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּתִיב וַיִּרְאוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נְהוּרָא דְבוֹצִינָא דְשִׁכְנֵינָתָא. וּמָאִי נִיהוּ. הִיא דְאִקְרִי נֶעֱר, דְּמִשְׁמַשׁ לְשִׁכְנֵינָתָא, בְּמִקְדָּשָׁא. וּבְגִין כֶּף, אֶת דִּי־יִקָּא.

וְתַחַת רַגְלֵיו כְּמַעֲשֶׂה לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר, דְּאִתְרָשִׁים בֵּיהּ תַּחוֹת דְּוִכְתִּיָּהּ, חַד לְבִינָתָא מְאִינוֹן לְבָנִין דְּהוּוּ בְּנִין בְּמִצְרַיִם, דְּתַנִּינוּ, אִתְתָּא חֲדָא אוֹלִידַת בְּמִצְרַיִם, וְהוּא אֶתִּין סְרְכֵי פְרָעָה, וְעֲאֵלַת לִיהּ בְּחַד לְבִינָתָא, וְאִתָּא פֶּסֶד יָדָא וְאִחִיד לִיהּ, וְאִתְרָשִׁים תַּחוֹת רַגְלֵיו דְשִׁכְנֵינָתָא, וְקְרִימָא קְרִימָה, עַד דְּאִתְוֹקֵד בֵּי מִקְדָּשָׁא דְלַתְתָּא, דְּכְתִיב, (איכה ב) וְלֹא זָכַר הָדָם רַגְלָיו.

ר' חִיָּיא אָמַר, לְבַנְתֵּי הַסְּפִיר: נְהִירוּתָא דְסְפִיר, קְלָדִיטִי בְּקַנְדִּיטִי גְלִיפִין עֲלָאִין דְלַעֲיָלָא, דְמִתְלַהֲטָא לְשִׁבְעִין וְתַרְיִין עֶבְרִי, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה נד) וַיִּסְדַּתִּיךָ בַּסְּפִירִים. (שמות כד) וַיִּכְעַצְם הַשָּׁמַיִם. מָאִי עֲצָם הַשָּׁמַיִם. אָמַר רַבִּי